

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

בהר - בחוקותי

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

ארה"ב:
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2026 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת בהר - בחוקותי

אמונה ובטחון

הוא ותמורתו - להאמין בכל המצבים שהכל לטובה, ובאמונתו יחיה ד

קדושת החיים

והקימותי את בריתי - שמירת מידת הקדושה.....ה

מורא מקדש

ומקדשי תיראו - שתיקה יפה בשעת התפילה.....'

ער"ח סיון

שיהא זרעי וזרע זרעי - במעלת תפילת אבות על בנים.....יד

בין אדם לחברו

לא תונו - חומר אונאת דברים.....טז

ספה"ק בת עין

נקדים מאמר חז"ל (אותיות דר"ע אות ב) על 'בראשית ברא' - בשביל היראה שנקראת ראשית, שזה היה עיקר בריאת העולם בכדי לרא מפניו יראת הרוממות יראת בושת, וליבוש מפניו בהכנעה באמת בהתבוננותו גדולת הבורא ית' ובחסדו הגדול, ויראה ויבין בעצמו את החשכות שלו איך שהוא מלא עונות ורחוק מהשי"ת ובהאיך אנפין יקום קדם מלכא, וישבר לבו ויכנע מאוד, ויהיה לו לב נשבר ונדכה וישוב אל ה' ויעורר רחמים רבים, ויבטח בה' שימחול לו, ומזה יגיע לו מדת אהבה ויאהב אותו ית', ולכן היראה נקראת ראשית (כלומר, שיש לה המשיך ואחריה), כי בתחילה צריך להתבונן במדת היראה ואזי יוכל להגיע אח"כ למדת האהבה, ובשביל שניהם יחד נברא העולם. (בת עין ריש פרשת בחוקותי)

פרשת בהר - בחוקותי

הוא ותמורתו - להאמין בכל המצבים שהכל לטובה, ובאמונתו יהיה
(בר"ר מב ג), וזאת יש לרמוז בקרא, בין במצב של 'והיה'
- שהקב"ה מתנהג עמו באופן של 'שמחה', ברחמים
מגולים, בין במצב של 'ותמורתו', שתמורת השמחה
נהפך ל... בכל מצב 'יהיה קודש' - לא יכעס ולא יועף
לבו על הנהגת ה' או על אחרים, אלא יאמין² שהכל
בהשגחה העליונה ולטובתו האמיתית³ אף כשעדיין אינה
נראית לעיניים⁴.

בפרשתן (בחוקתי כו י), 'והיה הוא ותמורתו יהיה קדש'.
ומבאר הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע שבא
הכתוב ללמד על חובת האמונה בהש"ת, שיתברר
ויתאמת אצל האדם גם בזמני קושי שכל מאי דעביד
רחמנא⁵ למב עביר, שהרי 'אין והיה אלא לשון שמחה'

א. כי אכן את הכל עשה ועושה ה', וכך אמר הגה"צ מהרי"ם דושינסקיא זי"ע על הפסוק הנודע 'וכי תאמרו מה
נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו, וצויתי את ברכתי אתכם', וידועה קושית הרמב"ן
הלא בשנה השביעית עדיין יש להם לאכול מתבואת השנה הששית (ורק לאכילת שמינית שי להם מה לשאול).
אלא מבאר הגה"צ מהרי"ם, דהברכה מובטחת לבוטחים בה' המשליכים כל יהבם על הש"ת בכל עת ועונה, ולא
רק לעתות בצרה הם סומכים ובוטחים בצור ישועתם, אלא גם בימים כתיקונם יכירו וידעו שכל מזונם קצוב להם
מאתו יתברך, ואינם נשענים על כוחם ועוצם ידם שעשה להם חיל. וזהו אומרו 'וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית'
ר"ל אם גם בשנה הששית בעת שאתם זורעים לצורך שביעית לא תסמכו על מעשה ידיכם, אלא תאמרו בלבבכם
'מה נאכל בשביעית' - לולא חמלת ה' עלינו, דהלא 'הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו', ר"ל לא זריעתנו ואסיפתנו
הם הבטחת מזונותינו, אלא הכל מן השמים, אז תהיו ראויים שאצווה את ברכתי ואעשה לכם נסים חוץ לדרך הטבע.
ב. נוהג היה הרה"ק בעל התניא זי"ע להיות ה'בעל קורא' בציבור בשבת ומועד, פעם הוצרך לנסוע מחוץ לעיר
ובמקומו קרא בפרשת השבוע בחוקותי אחד מהחסידיים, כשסיים את קריאת התוכחה נראה לפתע שכן הרבי
האדמו"ר האמצעי זי"ע התעלף, מיהרו המתפללים להשיב את רוחו וכשהתעורר אמר תוכחה כזו...תוכחה כזו... זו
פעם הראשונה ששמעתי אותה, כי בכל שנה כאשר אבי קורא בתורה איני שומע כלל קללות כי אם ברכות.
יש להתבונן, האין באמת היה כדבר הזה, אותם הפסוקים ממש כשהם נשמעים מאחד כברכות וכשהם נשמעים
מהשני הם כקללות, ממה נפשך האם אלו ברכות או קללות. ויש לבאר, שהכל תלוי באיזה אופן קורין את הדברים,
כי אכן ביד האדם לקרוא ולפרש כל מה שקורה אותו בדרך קללה ח"ו, ולאידך גיסא בידו להבין ולפרש שאין שום
מקרה בעולם והכל בא מאת הבורא ית"ש ומאתו לא תצא הרעות והכל הוא באמת ברכות וישועות.
ג. הנה בסוף הפרשה בענין מעשר בהמה שאמרה תורה (כו לב) 'וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבור תחת השבט
העשירי יהיה קודש לה', ופירש"י, 'כשבא לעשרן מוציאן בפתח זה אחר זה, והעשירי מכה בשבט צבוע בסיקרא
להיות ניכר שהוא מעשר'. ולכאורה יש להקשות, מפני מה ציוונו הכותב להכות את העשירי שהוא קודש לה' ולא
את שאר הבהמות שהם חולין, וממילא נדע שמי שאין בה סימן היא היא קודש לה', ועל דרך זה יש להקשות
עוד מדוע צריך להכות, וכי לא ניתן לצבוע בנחת ולא בהכאה... וביאר הגה"ק מאוסטרובצא זי"ע וז"ל, אך התורה
באה להראות בזה שכן הוא תמיד, שמי שהוא קדוש לה' מכין אותו וסובל יסורין וצרות, ועל ידי זה הוא מתגדל
ומתקדש ביותר, עכ"ל (הובא בספר בית מאיר ליקוטים מהגה"ק מאוסטרובצא).

נמצא שאותה 'בהמה' עשירית מהלכת במרירות, ושואלת במר נפשה מדוע רק אותי היכה אדוני, מה נשתנה
חלקי משאר הבקר, כולם הולכים מעדנות ורק אנכי ספגתי מכה על לא עוול בכפי... אכן כל תמיהתה זו נובעת רק
מחמת שהיא 'בהמה', אילו היה בה דעה בינה והשכל הייתה משכלת להבין ש'מכה' זו הפכה אותה להיות קודש
לה', ולא זו בלבד שאינה 'גרועה' מחברותיה, אלא אדרבה, היא זכתה להתעלות לרום המדרגות. מעתה אל נהיה
כ'בהמות' קצרי רואי, אלא נדע כי כל מכה ומכה טובה יש בה ועי"ז מתגדלים ומתקדשים ביותר...

ומסיים ה'דברי ישראל', המאמין שהכל לטובה וזכה ורואה שאכן כך הוא, ונרמזו כן בהמשך הכתובים, דכתיב (פסוק יד) 'והעריכו הכהן בין טוב ובין רע, כאשר יעריך אותו הכהן כן יקום', ויתבאר עפ"י הידוע (זוה"ק ח"א קנ. ובש"מ) ש'כהן' מורה על מידת החסד, ואמר הקרא והעריכו, על האדם 'להעריך' כלומר להחשיב שכל העובר עליו בין טוב ובין רע הכל בא לו ממידת החסד, ובהכרח זו יזכה שכאשר יעריך אותו הכהן - כשם שהוא הכריז שהוא מאמין שהכל מצד מידת החסד אכן כן יקום וכן יהיה, ויזכה לראות את הטוב ואת החסד בישועת ה' במהרה.

והקיימות את בריתי - שמירת מידת הקדושה

בפרשתן (בחוקתי כו יא), 'ונתתי משכני בתוכם', ופירש רבינו ה'אור החיים' הק' זי"ע בהאי לישנא קרישא, ע"ד אומרו (תהלים עו ס) 'אהל שכן באדם', שעיקר משכנו יתברך הוא תוך נשמות עם קדושו, עכ"ל.

ואפשר אולי לפרש עוד על משקל דבריו, אין והיה אלא לשון שמחה, והיינו שאין שמחה גדולה

וכך כתב הגה"ק ה'סטיפלער' זי"ע (קריינא דאגרתא ח"א עמוד י) כל הראוי יותר להיות גדול ועצום בתורה, מסתערים עליו יותר ויותר הפרעות בצורות שונות, וכשמתחזק להחזיק בעץ החיים סוף סוף היסורים חולפין. ד. כעין זה פירשו על פי מה דאיתא בספה"ק ששם הוי"ה כסדרו מורה על מקור הרחמים והנהגת החסד הנגלית בעולם, לאידך, שם הוי"ה שלא כסדרו מורה על מידת הדין. והנה, 'והיה' הוא אותיות שם הוי"ה שלא כסדרן, ולזה אמרה תורה והיה שיתנהג האדם בשמחה, בין 'הוא' כלומר, כששם הוי"ה כסדרו המרמז על הנהגת רחמים, ובין ב'תמורתו' שנתחלפו האותיות, בכל מצב 'יהיה קדש' כי הכל מאתו יתב"ש. ה. הנה כתיב בפרשתן (בחוקתי כו לב) 'וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבור תחת השבט העשירי יהיה קודש לה', ודרשו חז"ל (בכורות נח:) 'כל אשר יעבור תחת' - פרט לטריפה שאינה עוברת (ע"ש ברש"י ותוס'). ומבאר הרש"ש, שהנה כתב הרמ"א (דרכי משה יו"ד סי' ל"ה) בשם התשב"ץ שמצא כתוב בשם רבי יהודה החסיד זי"ע שהרוצה לבדוק בהמה בחיותה אם היא כשרה או טריפה, יוליכנה ויתן את ידו בגובה גבה, אם הבהמה תרכין ראשה בכדי לעבור מתחת ידו אות הוא שהיא כשרה, אך אם היא נשארת וראשה מורם הרי היא טריפה, וסימנך 'לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה'. ובזה מבאר כוונת חז"ל, פרט לטריפה שאינה עוברת, ר"ל שאינה יכולה לעבור מאחר שאינה משפלת את ראשה - הרי היא טריפה.

ולדין ייאמר, המקבל עליו את הדין באהבה, ובכל מצב שהוא הנו 'משפיל' ומכניע את הראש, ואינו מנסה 'להלחם' הרי"ז סימן ש'כשר' הוא... ואילו זה שאינו מוכן להכנע לרצון הבורא ית"ש ולקבל עליו את הדין אין לו סימן כשרות... וכך היו נקיי הדעת שבירושלים מרמזים בדברי הגמרא (יבמות קכא.) שאמר רבי עקיבא - כיצד נשאר בחיים לאחר טביעתו במים 'על כל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי', ורמזו למה שנקרא בלשון העם כשעוברים על האדם קשיים לרוב, שזה בא לו עם ה'גרינע גל' (מר כ'מרה), וזהו אומרו, על כל גל וגל - על כל קושי וקושי ינענע בראשו מתוך קבלה באהבה ושמחה, ובזה ימשיך הלאה ותנצל נפשו מהמים הזידונים.

וכשם שנאמרו הדברים כלפי בין אדם למקום, כך נאמרו גם כלפי בין אדם לחברו, מי שמשפיל עצמו ואינו גברא קפדנא הרי הוא מונע מעצמו קטטות ומריבות וכל מיני צער וכעס, לעומתו, העומד על שלו מבלי לוותר מאומה הרי בכל פינות שהוא פונה הנו 'נתקל' באחרים, ומתקיים בו כלשון הכתוב בפרשתן ב'תוכחה' וכשלו איש באחיו (כו לז)... ותמיד בא לידי מריבה ודאבון נפש.

פעם התאונן אחד בפני הגה"ק רבי ישראל סלנטער זצוק"ל, רבי קדוש הכל 'דורכים' עלי, נענה לו הר"י, אל תתרחב ותפשוט עצמך לאורכו ולרוחבו של סביבותיך, וממילא לא ידרכו עליך. כלומר, אל תחשיב עצמך כל כך - כגדלו של ביהמ"ד, אלא השפל עצמך, וממילא לא ידרכו עליך.

מעשה ברב חשוב בירושלים, יהודי בר אוריין, שהגיע להשתתף בשולחן הטהור של הרה"ק רבי שלום'קה מזוועהיל זי"ע, אותו רב הביא עמו קדירה של טשולנט עבור הרבי ויושבי השולחן הטהור, והנה הרבה שבורי לבב ודלי השכל

באר הפרשה - פרשת בהר - גזירות

והיינו כי האדם המקדש את עצמו ואת גופו בקדושה של מעלה זוכה שהקב"ה ישכון בקרבו, ובכל פעולה

היו סועדים על שולחנו, וביניהם ישב יהודי מסכן שתמיד היה 'מדמה' שמפלים אותו לרעה והוא מקבל מכל מאכל פחות משאר המסובין... ע"כ כשהביא הרב את ה'טשולנט' הורה רבי שלומ'קה שיניחו את הקדירה לפני אותו יהודי שבור לב, למען יקח לעצמו כל צרכו ולא ירגיש שמקפחים אותו. משהונחה הקדירה לפניו והחל לקחת מן התבשיל, דחפוהו אחרים מהמסובים ברצותם לקחת לעצמם גם הם מן המאכל, אותו יהודי שחשש שיגיענו מעט מידי מיהר וירק מלוא לוגמיו אל תוך הקדירה, ובכך הבטיח לעצמו שאיש לא יהיה לגעת בקדירה ובתבשיל. רבי שלומ'קה ראה את המתרחש אך במידותיו הקדושות החריש ולא אמר מאומה.

כראות הרב (שהביא את המאכל) את המתרחש, חרה לו הדבר, קם ממקומו והחל מדבר בחוסר דרך ארץ מול פני הקודש, וכה זעק, וכי 'למעמד' זה 'טיש' יקרא... וכי 'תורה' שמעו כאן, רק הנהגות משונות וחוסר 'דרך ארץ' ראינו אצל המסובים... מה ניתן ללמוד מ'טיש' כזה, היסרהו רבי שלומ'קה והשיבו בנחת, אכן הרבה יש ללמוד משולחן זה... והוא, מידת הסבלנות... לראות איך דברים מתרחשים שלא לשביעות רצוננו ולהיות סבלן, לא לומר מאומה ולצפות עד יעבור זעם... זהו לימוד גדול שאפשר ללמוד כאן...

ו. וכמו שיש להעמיס בלשון הזמר 'י-ה רבון' למקדשך תוב ולקודש קודשין, שכפי פשוטו, הבקשה היא שישוב הקב"ה ויבנה בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו כי מחכים אנחנו לך. אך ניתן להעמיס בכוונתו שהקב"ה עומד ומבקש מאת כל יהודי באשר הוא - למקדשך תוב ולקודש קודשין - אנא, שוב תשוב למקדשך, זכור נא ימים מקדם, עת נשמתך היתה זכה ומצוחצחת, וכביכול היית מקום 'משכן' לשכינה הקדושה.

מין הבאר

הנה זה כלל גדול בשמירת העיניים בטהרתן - שהעצה הראשונה היא ב'שמירת הרגליים', כלומר שלא ילך למקומות אשר מגיע שם לידי נסיון, אלא תמיד יבחר ב'דרכא אחרינא' שלא להיכנס כלל לנסיון. רמז מתוק אמרו, על דרך ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא, שהנה מובא בגמ' (ברכות נד:) היאך הצליח משה רבינו להכות את עוג מלך הבשן שהיה גבוה שלושים אמה, ואילו משה היה גבוה רק 'אמה, אלא שמשה נטל מקל בן עשר אמות וקפץ גובה 'אמות, ובכך הגיע עד הקרסול שברגלו של עוג ושם הכהו למוות. ומעתה יש לדרוש בענייני המלחמה התמידית על שמירת העיניים, כי 'עוג' מרמז על ה'אויג' (עיניים באדיש, ושניהם נשמעים כאותה הברה), כיצד מנצחים את ה'אויג' על ידי הכאת הרגל... ומכאן תשובה לזה שאומר איך ווייס נישט, איך קען נישט, איך מוז קוקן (איני יודע, איני יכול, אני חייב לראות ולהסתכל) אין בכוחי להתגבר בבואי לידי נסיון, אך תשובתו בצידו, וואו גייסטו וואו דרייסטו זיך... (היכן הינך מהלך הינך הינך מסתובב) מדוע הנך מהלך ברגליך במקומות נסיון... הוקר רגלך ולך נא רק בדרכים שאין בהם נסיונות וממילא תנצל וישמרו עיניך מכל רע.

סיפר הגרא"ד פרידמאן זצ"ל, נוהג היה הגה"ק רבי יהודה'לע מדז'יקוב זי"ע לפזם ולנגן ניגוני התעוררות בעת רעוא דרעוין בין אמירת 'מזמור לדוד', כי מנהגו היה כרבים הנוהגים לומר מזמור זה ג' פעמים, פ"א החל מפזם לעצמו 'ועינינו תראינה מלכותך' כשהוא אחוז שרעפי קודש, ואש להבת העולה מאליה יותר ויותר, והיו הכל בטוחים כי הוא 'מרעיש עולמות' לביאת הגאולה, אלא שבגמרו לפזם, נענה באש קודש, ואמר, 'ועינינו תראינה' - שהעיניים יכירו ויבינו ב'מלכותך' - שהקב"ה הוא מלכם (על העיניים), הוא 'בעל הבית' על עינינו, שלו המה ואינם שלנו, על כן עלינו להיזהר ולהישמר לעשות בהם רק רצון בעליהם ולא כרצוננו ח"ו.

ויש להוסיף עוד על פי האמור, שכאשר 'עינינו תראינה מלכותך' ויזכור להמליך את הקב"ה על עיניו מראות ברע הרי בזה ממשיך השראת השכינה על עצמו עד ש'עינינו תראינה מלכותך'...

מעשה נורא שמעתי מאיש צדיק, שבבחרותו הוצרך לעזוב את הישיבה בה למד בירושלים מפני סיבה שהיא... והלך לשאול את הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע האם לילך ללמוד בישיבה בתל אביב, הלך ר' שלומ'קה למקוה כדרכו בקודש, ולאחר מכן אמר שאינו יכול לענות... לאחר שנתיים ביקש ר' שלומ'קה למשמשו הרה"צ ר' אליהו ראטה זצ"ל שיברר מה עלה בגורל אותו בחור, מה מצבו הרוחני, הלך ודרש וחקר, וסיפר לר' שלומ'קה שהלה עבר

שעושה לשמור את עצמו בקדושה הרי הוא עושה בזה נחת רוח שאין כמוה לאבינו שבשמים אשר רצונו ית' לשכון בקרב עמו בני ישראל, שזה עיקר משכנו, ועל כך נאמר בהמשך הכתוב 'ולא תגעל נפשי אתכם', שהשי"ת מבקש מעמנו להתנהג בקדושה ולהיות עם קדוש, כדי שלא יגעל ח"ו מאתנו, וד"ל.

היסוד - מידת הקדושה, וזהו שאמר הכתוב, וצוית את ברכתך על ידי שתשמרו עצמכם כראוי בקדושה, כי כל השפעות הברכה והפרנסה תלויים בפי הנהגתו בענייני הקדושה והיראת שמים, וכמו שמצינו ביוסף שהוא צדיק יסוד עולם והוא המשביר לכל עם הארץ (אגרות לחם שלמה, עמ' שז).

עוד בפרשתן (בהר כה יא), 'וצוית את ברכתך לכם בשנה הששית וגו', והביא הנה"ק משמלויא זי"ע לפרש בשם 'קדוש אחד', שהנה שנה מרמו על ספירה, וכמו שכתב בספה"ק 'שערי אורה' ששנה בנימטריא ספירה (355), והרי הספירה השישית היא כנגד מידת

ובהאי עניינא מצוה עלינו להביא מ'משנת חייו' ושיטתו הקדושה של הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע על הא דאיתא בגמ' (ביצה מז.) 'כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה', ודרש הרה"ק שאין הדברים אמורים על מזונות דייקא במאכל ובמשתה, אלא כל

ללמוד בישיבה בתל אביב ועלה ונתעלה בתורה ובירא"ש, אמר לו ר' שלום'קה 'האסט מיר מחייה געווען' (החייתני), כי אכן בהיותו במקווה בזמנו ראה שיצליח ויתעלה מאוד בת"א, אלא שלא היה יכול לענותו כי 'איך האב נישט קען נעמען אויף מיין פלייצעס' (לא יכולתי לקחת על כתפיי את האחריות) לשלוח בחור לתל אביב... והדברים מבהילים, כי אותו צדיק קדוש ונורא שהכריע בשאלות של חיים ומוות כפשוטו, כ'אורים ותומים' ממש, והיה לוקח על עצמו 'אחריות' גדולה ועצומה, ואילו בהגיעו לענין זה של שמירת הקדושה חשש מלקחת אחריות...

אמור מעתה, כיצד בא אברך ובחור ואומר אין לי מה לחשוש, לא אכשל והכל מסודר... אלא יזהר וישמור עצמו מכל משמר, להשאר בקדושתו.

ז. כתב הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (ריש פרשת קדושים), כי הנה תיבת 'קדושים' סובלת שני פירושים, צמצום התאוות ולאידך השפעת שפע (כלשון הקרא איה הקדשה, כלומר ענין הפקר ופרוץ), והקב"ה מתנהג במידה כנגד מידה, אם האדם מצמצם עצמו ומתגבר על עצמו להתקדש אזי הקב"ה פותח שערי השפע לטובה וברכה.

ח. נוראות יסופר מכל מעשה תקפו וקדושתו של אותו קדוש ונשגב, באחרית ימיו חלה רבי שלום'קה וכל גופו התמלא נוזלים, והיה שוכב על מיטתו, נאחז בכוחות אדירים במוטות המיטה, וכל גופו מרתת הנה והנה מייסורים נוראים וקשים בלי קץ, עד שכל פניו הפך להיות אדום כדם וגידיו מוחו עמדו להתפקע. באותם ימים נכנס ובא אליו ד"ר קוק שהיה רופאם של רבים מגדולי אותו הדור, ואמר לו שבדבר קל יוכל להקל על ייסוריו, לרפאותו להחלימו ולהחיותו, זאת על ידי שיכניס לגופו כלי שיוציא את הנוזלים, מששמע אותו קדוש איה בגופו הטהור רוצה הרופא להכניס את הכלי, נרעד ונזעק 'נישט אין דעם קערפער' (לא בגוף זה), ולא שעה לקול דברי הרופא שרצה לבצע זאת עם כפפות בידיו. אלא שכב וזעק מייסורים קשים ומרים עד שיצתה נשמתו בקדושה וטהרה מגודל יראת שמים שבו.

מששמע על כך הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע פנה אל חסידיו ואמר להם, הן אמת שעל פי ההלכה לא היה איסור מלטפל בגופו לצורך פיקוח נפש, מכל מקום אותו צדיק קיים את דברי הגמרא (נדה יג:) 'מוטב תיבקע כריסו ולא ירד לבאר שחת' כפשוטו ממש, עד כדי מסירות נפש בפועל ממש.

עוד אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע כי 'מצווה' לדבר אודות 'יראת השמים' שלו, לעורר בקרבנו את השאיפה 'מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי', ואפילו נגיעה קלה בעלמא. ועוד היה אומר, שהעליה על ציונו הק' של הרבי ר' שלום'קה היא סגולה ליראת שמים, היות וצדיק זה נפטר מתוך קדושה ויראת שמים, ואף ה'בית ישראל' בעצמו עלה בשנים הראשונות (עד תש"ח) על ציונו הטהור ביומא דהילולא קדישא.

הגה"ק מהרי"ץ דושינסקיא זי"ע נענה פעם ואמר 'קדושת היסוד של רבי שלום'קה מזוועהיל הייתה כקדושתם של תנאים והאמוראים'...

ידועים דבריו של הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל על דברי המדרש (ויק"ר כד ט) עה"פ (לעיל יט ב) 'קדושים תהיו - יכול כמוני תלמוד לומר כי קדוש אני', והתמיהה עולה מאליה - וכי יעלה על דעת בשר ודם לחשוב 'יכול כמוני' עד שהוצרכו ללמדנו מהפסוק 'כי קדוש אני' - קדושתו למעלה מקדושתכם, ואמר הגאון רבי חיים, מי שהכיר את

חלקי מיושבי בית המדרש... אני עמל והם עמלים, אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. ויש להבין, איך אמר 'ואינם מקבלים שכר', הלא אדרבה, הפועלים מקבלים שכר תיכף ומיד, ואילו אנו נקבל את שכרנו רק בעולם הבא, כדכתיב (דברים ז יא) 'היום לעשותם' ואמרו חז"ל (עירובין כב.) 'היום לעשותם ומחר (לעוה"ב) לקבל שכרם'.

ומיישב בזה"ל, וז"ל, כי על כל דבר יש חשבון, ובעל החשבון יודע איך לחשוב, כי צריכים לזה נסיון ומומחה גדול, ושוקלים כל ההנאות לעומת היסורים - לפי טבע המקבל שמתענג או סובל, ובכלל זה, בנים, בריאות גופו ובני ביתו, וקנין רכושו, ומכל פרט שיכול האדם להתענג ולקבל הנאה מהם, וכן מכל מה שיכול להצטער, ומכל מה שטורח בעמלו, וסובל איזה יסורים מעסקיו, הכל נכלל במידה של 'חסרון'. ושתי המידות 'הנאה והחסרון' - נקצבות לפי משקל מידה ומנין, ואם לפעמים יתענג יותר מעט מהמידה, יזרח להצטער כנגדו מעט. אמנם, הבחירה ביד האדם להכניס כל הטובה ועמלו בקדושה, ויצא בזה גזירת המקום - כי המצטער בשביל איזה דבר שבקדושה לא יצטרך לסבול יסורים אחרים, ולבר מן דין יקבל שכר בעוה"ב על בחירתו לעמול בטוב, משא"כ אם בוחר לעמול בעניני ארציות ומקבל עליו כל הטרדות והפגעים לא יקבל ע"ז שכר מיוחד לעוה"ב, ובוה יבואר היטב 'הם עמלים ואינם מקבלים שכר' - כי אין שכרם על עמלם, שהרי ממילא רווח זה היה כבר קצוב להם בטרם עמלם בעבודת עולם הזה, ואילו אנו מקבלים שכר, על עצם הבחירה בטוב, וזאת מה שיבואו עלינו ההנאות שנקצבו לנו".

עניני בריאותו והצלחותיו וגם לרבות כל מיני הנאות הכל נכלל ב'מוזנותיו' הקצובים לו כמה יקבל מהם במשך כל השנה, לאידך גיסא גם כל 'יסורים' של אדם קצובים לו מראש השנה, לא רק מחסור ח"ו בעניני מוזנות ופרנסה, אלא כל ענין המצער ח"ו בכלל זה. נמצא, שהנהנה בעולם הזה יתר על המידה נחסר לו מחמת כן מקצבת הנאותו במקום אחר, ולאידך גיסא כל צער שנוסף לאדם חוסך ממנו צער ומחסור בענינים אחרים.

ביסוד זה היה הרה"ק רבי שלום'קה זי"ע מעורר תמיד על הנהגת האדם בקדושה, והיה מבאר בטוב טעם ודעת, כי עפ"י האמור נמצא שלא רק מטעם 'עבודת ה' טוב לו לאדם לצמצם את הנאותיו מה'עולם הזה' באיסור או אפילו בהיתר, אלא אפילו מצד 'ביוגע' (עסקים) עדיף להם שלא למלא את סאת הנאות בענייני עולם הזה, כי אם ימנעו עצמם מלהנות (יותר מיד) יערב להם במקום אחר הנאות טובות יותר, ולא יפסידו אפילו בכהוא זה, כי הקב"ה יחזיר להם בהנאות של קודש בכפל כפליים.

ובזה ביאר הרה"ק הטעם שתיבות 'קדושה' ו'קדושה' (ההיפך מהקדושה רח"ל) נכתבים באותם האותיות. כי המותר על ה'קדושה' אינו מפסיד את ההנאה, אלא אותה ההנאה ייחנה בבואו אל ה'קדושה', ואף בתוספת מרובה על העיקר. כי אדון הכל שכל ההנאות שלו אומר לאדם - רצונך ליהנות בחיך, אל תפן אל בורות מים דלוחים, אלא, בוא תבוא אלי ואני אמלא את כל ישותך בהנאה מרובה עד אין קץ'.

ובזה ביאר מה דאיתא בגמ' (ברכות כה:) בלשון הוראתו של רבי נחמיה בן הקנה 'מודה אני לפניך ששמת

הרבי מזוועהיל, מבין היטב את ההוא אמינא - יכול כמוני, כי ראו ראינו במוחש לאלו מדרגות בקדושה אפשר לאדם החי בעולם הזה להגיע...

ט. מספרים שפעם הפציר אחד מבני ירושלים מהרה"ק רבי שלום'קה מזוועהיל זי"ע שיפעול עבורו להיפקד בדבר ישועה ורחמים בזרע של קיימא, אמר לו רבי שלום'קה הנה בכל יום הנך עומד ב'מקוה', ומנהל שם 'אסיפות מרעים' במסירת 'חדשות תבל', וכל כך רבה הנאתך מכך, עד שהינך 'אוכל' בזה את כל ההנאות הקצובות לך ובכלל זה זרע של קיימא, חדל נא ממנהג זה ותראה ישועות, וכן הוה.

י. כבר אמר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע בלשון קדשו, כמה נאה הוא העולם כשמסתכלים עליו מלמעלה, וכמה מכוער הוא כאשר מסתכלים עליו מלמטה, והיינו, יפה לו לאדם שיביט על העולם הזה מלמעלה - מחוצה לו, כשהוא עצמו אינו שקוע בהבלי עולם, ומכוער הדבר כאשר האדם שקוע כל כולו בתוך העולם הזה והבלי...

יא. מעשה שהיה בנכדתו (נז"ב של כ"ק אדמו"ר רבי מרדכי מזוועהיל) שהייתה מהלכת בנעלים קרועות עד שהוקשה עליה ללכת (באותו זמן מעוברת הייתה), פנתה הצדקת אל זקנה הקדוש והראתה לו את נעליה כי קרועים הם לגמרי (וחשבה

ומוסיף לבאר בזה את התפילה 'למען לא ניגע לריק ויעמוד כל היום לא יגיע אליו יותר ממה שנקצב לו, ולא נלד לבהלה - ברוך הגבר אשר יבטח בה' - כי כאשר יבטח בה' ויאמין שאף אם יעבוד בידעתו שלא יוסף מאומה לעצמו.

שבוודאי יתן לה מיד מעות לקנות מנעלים חדשים, כדרכו של רבי שלומ'קה כשהיה הדבר נוגע לאחרים). אך רבי שלומ'קה נענה, טוב מאד כי כך אירע לך, המשיכי ללכת באלו המנעלים, וצער מועט זה יימנע ממך צער הלידה. לימים גילתה הרבנית שמעולם לא עברה לידה קלה כאותה הלידה.

שוב מעשה ביהודי ששנים רבות לא נפקד בזרע של קיימא, באחד הימים בא להתאונן לפני רבי שלומ'קה שנאבד לו סכום גדול של מעות, והתחנן אל הרבי שיחיש ישועה עבורו וימצא את המעות. ענהו רבי שלומ'קה, לא כן אברכך, כי עדיף שלא תמצא את המעות, ותחת זאת תמצא בן זכר, וכך הווה.

פעם הגיע אחד אל רבי שלומ'קה זי"ע ותינה כאבו וצערו שאיבד שעון זהב השווה הון רב עד מאד, שאלו הרה"ק, האם נהנית מאיזה 'הנאה' מיוחדת לאחרונה, או שמא קנית לעצמך דבר 'מותרות', השיב הלה שאכן זה עתה רכש 'וילונות' לביתו (ובאותם הימים לא היה זה נפוץ כלל), אמר לו רבי שלומ'קה 'בזבזת' את השעון היקר באותם 'וילונות'... וכאמור, כל ההנאות קצובות, אי אפשר להוסיף עליהם מעצמו, האוכל כאן לא יוכל לאכול במקום אחר... ואילו המונע עצמו מרוויח ממקום אחר.

כ"ק אאדמו"ר זי"ע שהה פעם בלאס אנדזשעלעס (לוס אנדז'לס) והתאכסן בבית הגה"צ רבי אלעזר אלדער זצ"ל אשר נז"ב הייתה בתו של רבי שלומ'קה, ובאותה שעה כבר הייתה כבת תשעים, וכה סיפרה, שתקופת זמן קצרה לאחר נישואיה חשה ברע והרופאים גילו אצלה את המחלה הנוראה ל"ע, ולטענת הרופאים היה מסוכנת עד שאי אפשר היה לרפאותה כלל, ו'נתנו' לה כמה שבועות ספורים לחייה, ולא יותר. מיד מיהרה ובאה לביתו נאוה קודש של זקנה הקדוש, והוא הורה לה לקבל על עצמה ג' דברים, א. שתפסיק ללבוש תכשיטים למשך שנתיים ימים. ב. שכל ימי חייה תזהר שלא לנשק שום אחד מצאצאיה, ג. שלא תשתתף בשמחות צאצאיה. וכל זה, מטעם הנ"ל שעל ידי שתמנע עצמה מהנאות אלו, תסיר מעליה את הגזירה הקשה, ותנצל מצערה. ואכן, מיד קבלה על עצמה את כל אשר הורה לה איש האלוקים, ותיכף נעלמה המחלה מגופה ונתרפאה כליל.

אחר שנתיים ימים, שבה ללבוש את תכשיטיה, ושוב נתגלתה המחלה בגופה, וציווה עליה זקנה שתמשיך להתנזר מהם עוד שנתיים ימים, ותעש כדברי זקנה ונתרפאה כליל, אך בגמר שנתיים ימים - כראותה שהא בתליא (כי הסרת התכשיטים מצילתה מן המחלה) לא שבה ללבוש תכשיטיה בשום פנים ואופן למשך כל ימי חייה. ואף את הציווי השני קיימה ומעולם לא נישקה את בתה היחידה. והשלישית - לא השתתפה בשמחת הנישואין של בתה היחידה, וגם לא נטלה חלק בשמחת הבר מצוה של בן היחיד של בתה היחידה. ובזכות כל מניעותיה מהנאות הללו חייתה למעלה מתשעים שנה בבריות גופא ונהורא מעליא.

ואף מי שיאמר שלא לנו הדברים אמורים, אלא יזכנו הקב"ה לרקוד בבריאות הגוף והנפש בכל שמחת צאצאיו וצאצאיהם, מכל מקום עלינו ללמוד את ה'כלל גדול' שלימד רבי שלומ'קה לדעת שמניעת הנאות העולם מביאה על האדם רוב טובה וברכה...

מִן הַבָּאֵר

סיפר כ"ק אאדמו"ר זי"ע מה ששמע מפי אביו הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, פעם שהה אצל רבי שלומ'קה יהודי אחד בר אבהן מיוחס גדול, והבחין ר' שלומ'קה שאותו יהודי תאב ל'כבוד' והנו מרדף אחריו באופן מוגזם מעט. פתח פיו בחכמה ואמר לו, דע לך, בשעה שיורדת נשמה לעולם הזה יורד עמה 'קצבה' של הנאות, וממנה יסתעף ויתחלק לכבוד, בנים, פרנסה, בריאותו השלימה, וכן שלימות בריאות נפשות ביתו, נחת דקדושה מיו"ח וכו' וכו', עתה הביטה, המפריז ולוקח לעצמו כבוד יתר על המידה, הרי גורע מעצמו משאר טובותיו בהאי עלמא, ומי פתי יהנה מכבוד בידעו שהוא על חשבון בריות גופא ונהורא מעליא, או תחת נחת וכיוצא בזה.

ומקדשי תיראו - שתיקה יפה בשעת התפילה

בפרשתן (בהר כו ב), 'ומקדשי תיראו אני ה'', וכפשוטו של מקרא נאמר כלפי בית המקדש, שצריך להתיירא מאוד שלא לזלזל בקדושתו, אכן בכלל זאת גם נלמד להזהירנו ביותר על מורא 'מקדש מעט' אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות, ויש מרביתנו הראשונים שנקטו שהוא מצווה מדאורייתא, וכך כתב רבינו ה'יראים' (סי' תט) בזה"ל, ציוה בהיכנס אדם למקדש או בבית הכנסת או לבית המדרש שינהג בהם מורא וכיבוד, דכתיב בפרשת בהר סיני 'את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו' וכו', ומצינו בית הכנסת ובית המדרש שנקראו מקדש, דתניא בתורת כהנים 'והשימותי את מקדשיכם (בפרשתן בחוקותי כו לא) מקדש מקדשי מקדשיכם' [שלכאורה היה ניתן לומר והשימותי את מקדש, והוסיף הכתוב מקדשיכם לשון רבים] לרבות בתי כנסיות ובתי מדרשות, ואמרי' במגילה (כט:). 'ואהי לכם למקדש מעט בארצות אשר הדחתים שם' (יחזקאל יא טז) ואמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל, למדנו כשאמרה תורה את מקדשי תיראו שבת כנסיות ובתי מדרשות בכלל, והמורא מה הוא אינו מפורש במקרא, ופירשו חכמים כל אחד לפי סברתו לפי חומר קדושתו [כלומר, שהחמירו בדיני מורא בית המקדש יותר ממורא מקדש מעט], עכ"ל. ומאריך בפרטי הדינים ומסיים 'ותן לחכם ויחכם עוד, שישמור אדם עצמו מקלות ראש הדומה לקלות ראש ששנו חכמים, וכל שכן מחמור ממנו'.

מצינו הפלגות נוראות בחומר האיסור לדבר בשעת התפילה, כי הרי הוא כמראה בזה שאינו מתיירא מן המקדש חלילה"י, ובה דרש הגה"ק ה'נודע ביהודה' זי"ע (נדפס בדרשותיו דרוש לג), וז"ל. והנה בעוה"ר בעת הגלות אפס מקום להשראת השכינה כי חרב בית מקדשנו, אלא שהקב"ה ברחמיו השאיר לנו שארית, בדכתיב (יחזקאל יא טז) 'ואהיה להם למקדש מעט' - אלו בתי כנסיות (מגילה כט:), ושם השכינה שורה, ומבאר (שם) בחומר איסור הדיבור בביהכ"ס בעת התפילה עד שאין לך מורד במלכו של עולם בהיבול ולפניו גדול

ואף שרואה לפעמים כי רעהו נסע למדינת הים והעשיר והצלחה, יכול להיות כי נחלף לו בעד תענוג אחר, לפעמים (עיי"ש)... 'סוף דבר', יש חשבון על הכל ואין העולם הפקר, מי שירצה יקח, ולבסוף ישלם על כך, ומסיים שם, שהבוחר לעמול בתורה מקילין עליו שאר עמל וייסורים שנקצבו לו - כשכר על בחירתו בטוב, ולפעמים על ידי שמשחתך בצערו של חברו נפטר מהחוב אשר עליו, כי בשמים אין חילוק אם הם שלו או של אחר - הרי 'צער' היה לו (הובא בספר מים רבים מאמר 'יסוד צדיק' על סדר הש"ס במס' ברכות).

הוסיף רבי שלום'קה זי"ע (הובא ב'יסוד צדיק' שבספר מים רבים בחלק 'אבות') להסביר בזה את המשנה (אבות ו ח) 'רבי שמעון בן יהודה אומר, הנני והכוח והעושר והכבוד והחכמה והזקנה והשיבה והבנים נאה לצדיקים ונאה לעולם, רבי שמעון בן מנסיא אומר אלו שבע מידות שמנו חכמים כולן נתקיימו ברבי ובבניו, ולאידך גיסא אמרו חז"ל (כתובות קד). 'בשעת פטירתו של רבי זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה, אמר רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהניתי (מעולם הזה) אפילו באצבע קטנה', ולכאורה הדברים סותרים זה את זה - שהרי נהנה מכל אלו הישבע מידות' שמנו חכמים.

וביאר רבי שלום'קה, שאדרבה זה משלים את זה, שהרי כאמור, לכל אדם נקצב כמה הנאה יתנה במשך ימי חייו וכמה להיפך, אמור מעתה, אם ניתן לאדם איזה דבר אלא שעדיין לא נהנה ממנו נחשב לו כאילו עדיין לא קיבלו, וכדי שאכן יתנה נותנים לו מתנה חדשה חשובה יותר מהקודמת - אולי ממנה ייחנה, ואם גם מזה אינו נהנה נותנים לו עוד דבר... ובוה יובן היטב, כי מאחר שלא נהנה רבי אפילו באצבע קטנה מזה העולם, הוצרכו להוסיף לו עוד ועוד בכדי שייחנה, וכיוון שעדיין לא נהנה הוסיפו לו עוד, נמצא שלא די שאין בזה סתירה אלא אדרבה מאמר אחד משלים את רעהו, כי דייקא מחמת שלא נהנה רבי מהעולם הזה אפילו באצבע קטנה, משום כך זכה לכל האמור למעלה.

יב. ועד היכן הדברים מגיעים יש ללמוד ממה שכתב ה'כף החיים' (סימן קנא אות ח) בשם הגה"ק החיד"א זי"ע להלכה ולמעשה, שמי שאינו יכול לעמוד בזה עדיף לו שלא להתפלל בציבור, אלא ישב בדד בביתו ויתפלל ביחידות ולא יחלל את מקדש אלוקים, והדברים נוראים.

ולגרום מוות לעולם רח"ל, ודבר' הוא מלשון 'דיבור', כלומר שהדבר בא לעולם מחמת הדברים בטלים שבבית הכנסת. ולכן כתיב גביה 'גדול עווננו מנשוא' (בשע"ת לרבינו יונה, והובא במחבר קב"ד ס"ז) מה שלא הובא כן בשו"ע לגבי שאר עבירות שבתורה, כי זה המדבר באמצע התפילה גורם ל'מגיפה' שימותו נפשות מבני ישראל ובוזה הוא דומה ל'קין' שבו נאמר 'גדול עווננו מנשוא' על שם שהרג את הבל אחיו, אף זה נחשב ל"ע בנוטל נפשות אחיו בני ישראל".

ובאמת כל הספרים מלאים מחומרת ענין זה, ולא באנו כאן אלא להביא מעט מעט מהרבה ישמע חכם ויוסף לקח משאר ספרים קדושים.

נוראות כתב הרה"ק העבודת ישראל זי"ע (אבות פ"ה) שהשח בעת התפילה גורם שלא יקבל קוב"ה

מזה, והוא מטמא אויר הקדוש³ דוגמת היונים שטימאו המזבח, כי בזה הוא כמעמיד צלם בהיכל".

ובזוה"ק (ויקהל ה:): החמירו ב'איסור מוסיף' שלא לדבר בעת התפילה ביום השב"ק, וב'כף החיים' (קנא ה) הביא את ביאור הדבר, כי אינו דומה 'השראת השכינה' בשבת לימות החול, וככל שתגדל השראת השכינה תגדל חובת הזהירות שלא לדבר בעת התפילה ולזלזל בשכינה הקדושה.

נוראות איתא בספר 'דרך משה' (והוא נספח ל'ספר הגן', ליום ט' - מחולק לפי ימי החודש) שחיבר אחד הקדמונים, לבאר מאמרם (ב"ק ס:): 'דבר בעיר, אל יכנס אדם יחיד לבית הכנסת, שמלאך המות מפקיד שם כליו, פירוש, דע"י שמדברים שיחות חולין באמצע התפילה גורמים שיוכל המלאך המוות להפקיד שם כליו

יג. נוראות כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות, ח"ב עמוד שט:): וז"ל, הקב"ה ברחמיו וחסדיו השאיר לנו 'מקדש מעט' - בית הכנסת ובית המדרש, אם אנו נוהגים בהם קודש אזי הם עתידים לקבוע בארץ ישראל (מגילה כט.) ויש להם גם עתה קדושת ארץ ישראל והתפלות נשלחות לשער השמים, אך אם ח"ו אנו נוהגים בהם בזיון ח"ו ומדברים בהם דברים בטלים וההבל של דברים בטלים הוא 'טמא', מתלבש בו שר של חוץ לארץ, והוא (שר זה) גם נעשה בעל הבית בבית הכנסת רח"ל, ומקבל התפלות ומכניסם אל החיצונים, והוי ליה כעובד עבודה זרה... עכ"ל. יד. ביום ב' ניסן תשכ"ו פרצה שריפה בבית מדרשו של הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זי"ע (שנסתלק כעבור שתיים תמימות בב' ניסן תשכ"ח) וכל ביהמ"ד נשרף כליל, מלבד חדרו של הרבי שהיה מתפלל בו [מנהגו בקודש היה להתפלל בחדר הסמוך לבית המדרש] ואף דלת החדר נשרפה רק בחציה החיצון שלצד ביהמ"ד ובחציה הפנימי לא שלטה האש, באותו היום שוחח עמו הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זי"ע לנחמו על האבידה הגדולה, בתוך הדברים שאלו הרבי מבאיאן האם גם חדרו ניזוק מן השריפה, אמר לו הרבי מסקווירא, חדר התפילה לא ניזוק במאומה, ומיד הוסיף הרי שם לא דיברו מעולם באמצע התפילה...

וכבר איתא ב'אליה רבה' (קכד ס"ק יב) וז"ל. אוי להם שמשיחין בעת התפילה כי ראינו כמה בתי כנסיות נחרבו בשביל עוון זה עכ"ל.

מעשה באחד ששנים רבות לאחר נישואיו לא זכה להיפקד בפרי בטן, וכל פעולותיו והשתדלויותיו עלו בתוהו, ויהי כאשר כלו כל הקיצין נכנס אל חדר רבו ופרץ לפניו בדמעות שלישי ואמר כי אינו יכול לסבול יותר צער זה להיות ערירי, נענה רבו ושאלו, ידעתי כי לא באת אלי אלא מפני שאני רבך, אך זאת אשאלך, אם אגלה לך שמו של צדיק אחד שכל ברכותיו מתקיימות, האם תלך אליו להתברך מפיו, ויען האברך, וודאי שכן, אמר לו הרבי לא רק ברכה אלא הבטחה יש מצדיק אמת מהדורות הקודמים, ה"ה ה'תוספות יום טוב' שאמר, שהשומר פיו ולשונו מלדבר בעת התפילה יזכה לראות בנים חיים וקיימים, הלה עשה כהוראת רבו ואכן נולדו לו תאומים לתקופת השנה, לימים אמר האברך, שבחיי עשה כמה וכמה 'טיפולים' שונים וקשים, אך 'טיפול' זה היה הקשה שבכולם... ואכן לא בכדי מתאמץ היצה"ר להכשיל את האדם בזה, כי הוא מהדברים העומדים ברומו של עולם.

טו. פעם שאל אחד הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל האם לצעוק על אדם מבוגר ובא בימים שמדבר באמצע התפילה, נענה הגרש"ז והשיב לו באם תראה חלילה איש זקן כשהוא עומד לרצוח - האם גם אז תשאל שאלה כזאת...

טז. וכבר אמר אחד מצדיקי הדור, שמא תענו ותאמרו שהשמירה מלדבר באמצע התפילה היא גזירה שאין הציבור יכולים לעמוד בה, אען ואומר, וכי כל אלו הגזירות והצרות הנשמעים חדשים לבקרים (הבאים בסיבת הדיבור) בהם

בעת התפילה שום דיבור קל חוץ מן התפילה, כי כשמדבר דברים בטלים דומה כמי שמדבר עם המלך והופך פניו ממנו, ואומר: אדוני המלך אי אפשר לדבר עמך, רק אדבר חפצי, ובוהו חוץ דחק רגלי השכינה ח"ו, ואף שאר העם המתפללין בכוונה תפלתן, גם כן יוכל להיות שלא תקובל ח"ו תפלתם בעוון האחרים. ומכל שכן בשעת חזרת הש"ץ ובשעת קריאת התורה שצריך לשמוע דברי הש"ץ, כי הוא דוגמת משה שעמד בהר סיני והשמיע הדיבור מפי הגבורה לישראל, עכ"ל.

לאידך הביא ב'דרך משה' (שם) ב'מידה טובה מרובה' שהשותק בעת התפילה יזכה לאריכות ימים ושנים¹ כי תיבת שיבה עולה בראשי תיבות ש'תיקה

את תפלת 'כל' המתפללים באותו בית הכנסת, ונמצא שהוא מוזק בידים וחב לאחריני. וז"ל, ולא נצחה הרוח את עמוד העשן - הענין הוא, כי בית המקדש של מטה מכון כנגד בית המקדש של מעלה, וכשהקיסור עשן עולה לבית המקדש של מעלה נתקבל ברעוא קדם קוב"ה, ומוזה בא השפע לכל העולמות. אבל כשהרוח היה מפזר את העשן לא עלה למעלה (וזהו הנס, שמעולם לא ניצחה הרוח את עמוד העשן), והנה, כתיב (יחזקאל י"א טז) 'ואהי להם למקדש מעט'. אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל (מגילה כ"ט), ובודאי שכל ביהמ"ד וביהמ"ד (בעולם הזה) מכון כנגד ביהמ"ד וביהמ"ד של מעלה, והתפילות עולין למעלה לבית הכנסת ולבית המדרש של מעלה (המכון כנגדם), לכן צריך להזהר שלא לדבר בבית הכנסת

יש ביד הציבור לעמוד בה... אמנם, אם נתחזק שלא לשוח מאומה בעת התפילה 'נוכל עמוד' ויתבטלו מעלינו כל מיני חולי ומדווה, וכל גזירות קשות ורעות יקרעו ויתהפכו עלינו לטובה ולברכה.

יז. כה כתב הרה"ק 'בעל התניא' זי"ע ב'אגרת הקודש' (פכ"ד) וז"ל. על כן שליחותיהו דרז"ל קא עבידנא, לגזור גזירה שוה לכל נפש, שלא לשוח שיחה בטלה משיתחיל הש"ץ להתפלל התפלה עד גמר קדיש בתרא, שחרית ערבית ומנחה, והעובר ע"ז בזדון - ישב על הארץ ויבקש מג' אנשים שיתירו לו נידוי שלמעלה, ושב ורפא לו, ולא חל עליו שום נידוי למפרע כל עיקר, כי מתחילתו לא חל כי אם על המורדים והפושעים שאינם חוששים כלל לבקש כפרה מן השמים ומן הבריות על העון פלילי הזה, וגם דוקא כשמדברים בזדון בשאט נפש, ולא על השוכח או שנזרקו מפיו כמה תיבות בלא מתכוין, שאין צריך התרה כלל, ובוחן לבות וכליות אלקים צדיק, הטיבה ה' לטובים ולישירים בלבותם, עכ"ל.

עוד כתב (שם) ומלכותא דרקייע כעין מלכותא דארעא, שדרך המלך להיות חביון עוזו בחדרי חדרים, וכמה שומרים על הפתחים עד אשר כמה וכמה מצפים ימים ושנים לראות עוזו וכבודו, וכשעלה רצונו להתגלות לכל, והעביר קול בכל מלכותו להקהל ולעמוד לפניו, להראותם כבוד מלכותו ויקר תפארת גדולתו, מי שעומד לפניו ואינו חושש לראותו ומתעסק בצרכיו, כמה גרוע וסכל ופתי הוא, ונמשל כבהמות נדמה בעיני כל הבריות, וגם הוא בזיון המלך, בהראותו לפניו שאינו ספון בעיניו לקבל נחת ושעשועים מהביט אל כבודו ויפיו יותר מעסק צרכיו, וגם הוא מתחייב בנפשו למלך על הראות קלונו ובזיונו את המלך לעין כל רואה...

יח. מעשה נורא שמעתיו מהרה"ג רבי יוחנן אליעזר כ"ץ רב ביהמ"ד 'אמרי שפר' בויליאמסבורג יצ"ו, פתיחת הביהמ"ד היתה על דעת שלא ידברו בו בעת התפילה, ויהי היום הצטרף לבני החבורה אברך שכבר היה חולה במשך שנתיים ימים נוראות, מתפללי ביהמ"ד שראו את מצבו קיבלו עליהם בכתובה וחתומה, שבמשך ארבעים יום לא ישיחו כלל בעת התפילה (גם כשהם מתפללים במקום אחר, כי שם התקיימו תפילות רק בשבת ויו"ט), ואכן, הקבלה פעלה פעולתה, והאברך החולה הבריא לגמרי ונעשה כאחד האדם.

אחד האברכים סיפר שקיום הקבלה עלתה לו בקושי רב, וכגון, שבימי ר"ה כשהתפלל בביהמ"ד אחר, שאלוהו כמה מחבריו, אה, גם אתה נתפסת לסטייל החדש - שלא לדבר בעת התפילה (ה"י מדיבורים כגון דא) ... והנה, באמצע ארבעים היום הודיעו לאברך מבית הרופא שלאור כמה בדיקות דם שערכו לבני ביתו נתגלה שהיא חולה ל"ע ב'מחלה' הנודעת רח"ל, והוא נקרא לבוא במהרה לערוך בדיקות מקיפות ומעמיקות יותר, ואכן, בצילום הנקרא אם. אר. אי. (M.R.I.) 'ראו' בעליל את הגידול הנורא, בעצת רבו פנה האברך לעוד רופא שגם הוא ערך פעמיים צילומים וראה בבירור שמדובר בגידול במצב חמור, וחייבים לערוך ניתוח (אפאראצ"ע) תיכף ומיד... ובזריזות נקבע תור לעריכת הניתוח בבית החולים.

והנה זמן הניתוח נקבע למשך כשעה ומחצה, משראה האברך שכבר עברו שעותיים תמימות ועדיין לא גמרו הרופאים את הניתוח, ירד האיש (בעלה) לחדר המיוחד ל'אורחים' (השייך לארגוני החסד), שם שפך את מר ליבו לפני

יפה ב'שעת התפילה'. ומסיים שם בזה הלשון, וגדול וזדוניותכם נעשה לכם זכויות ונברא לכם מלאכי בן התשובה שיזכה לעצמו ומזכה לאחרים עמוי רחמים ותגרמו חיים לכם ולבניכם אחרים בטוב (מבואר שם, דהיינו ע"י שיעור אחרים שלא לשוח בעת התפילה) ובנעימים אמן, עכ"ל.

קונו וצורו, וכה אמר, רבש"ע, רק אתה יודע עד כמה היה קשה לי שלא לדבר באמצע התפילה באותם ארבעים יום, אין דרכי לעשות 'עסקים' (דילים, תן לי ואתן לך...) כלפי שמיא, אבל עתה הנני מקבל על עצמי להמשיך 'קבלתי' עוד מחצית השנה, ואף אתה רחם עלינו ותרפא אותה. וחזר בסמוך לחדר הניתוחים, בגמר שעתיים ורבע יצאו הרופאים כשהם אחוזי תדהמה והלם, ואמרו שמעולם לא נתקלו במציאות כזאת, כי מתחילה היה ברור להם ללא כל ספק שגידול נורא מקנן בגופה – ועדיין הצילומים המראים כן לפנייהם, אך למעשה לא היה זה 'גידול', לא מיניה ולא מקצתיה, והתנצלו על אריכות הניתוח, כי ארך להם זמן לחפש אחר הגידול שלא נמצא בעזהשי"ת (רק איזה משהו קטן שאין בו סכנה והוציאו אותו), והרי היא בריאה ושלמה כאחד האדם... ללמדך כוחה של מצווה הנעשית מתוך התגברות והתאמצות גדולה שמשנה היא את ה'מציאות' כפשוטו ממש.

ואכן מעשי פלא רבים אירעו כאשר קיימו וקבלו עליהם אנשים רבים ב'אגודה אחת' ובחבורה שלא לדבר בשעת התפילה, מתחילתה ועד סופה למשך ארבעים יום, וכוחה של קבלה זו עם כח הרבים הועיל לשדד מערכות הטבע, ולהחיש ישועות רבות הן בענייני רפואה והן בעסקי השידוכין, ובשאר עניינים.

יט. סיפר הגה"צ מדעברעצין זצ"ל, שהיה באושוויץ, ותיכף בבואם לשם ערכו הנאצים ימ"ש 'סלקציה' והפרידו בין הגברים לנשים ולילדים, אלו לחיים ואלו להריגה רח"ל בתאי הגזים, והיתה שם תאניה ואנייה ויגדל הבכי והיללות, והופיעה שם אשה לבושת לבנים ודמעתה על לחייה, וזעקה במר ליבה, מדוע לא יראתם לשמור על מורא מקדש שלא לדבר באמצע התפילה...

וז"ל בספרו שו"ת 'באר משה' (ח"ז סוף סימן קח) אספר מעשה נורא שאני בעצמי הייתי עד רואה, ועדין ארכבותי דא לדא נוקשות בהעלותי על ליבי. פעם דרש אאמו"ר הגה"צ זצ"ל (הרה"ק רבי אברהם שנהרג ע"י המרצחים בכ"ו סיון תש"ד) דרשה גדולה בשבת קודש, בעניין עניית אמן ואמן יהא שמיה רבא, ובתוך הדברים הזכיר מליצת רבינו הרמ"ק שהר"ת של שתיקה יפה בשעת התפילה הם אותיות שיבה, ומי שנוהר בדבר ועונה אמן ואמן יהא שמיה רבא זוכה לשיבה טובה, ואמר שמכלל לאו אתה שומע הן (אבל אינו רוצה להוציא מפיו מה הכוונה להיפך)...

למחרת בבוקר היה רעש גדול בביהכנ"ס, כי אחד מהשומעים דרשתו סיפר שבאותו הלילה חלם שעומד לפני בית דין של מעלה, ויצא דינו לחיוב (אף שהרגיש שהוא בחלום, הבין שכוונתם להשאיר נשמתו שם ושלא יקיץ משנתו חס ושלום). והתחנן לפנייהם שעדיין לא הגיעה ל'שיבה' ולמה יקנס בדין קשה, והשיבו לו ששח שיחה בטילה בתוך התפילה ולא ענה אמן ואמן יהא שמיה רבא. השיב לפני הבי"ד של מעלה שלא ידע מחומר האיסור, אז גער בו אחד מיושבי הבי"ד, ואמר לו, כיצד תאמר כזאת, והרי הרב שלכם דרש בשבת זו מענין זה, ואמר בשם הרמ"ק שהשותק בביהכנ"ס ועונה אמן ואיש"ר זוכה לשיבה ומכלל לאו אתה שומע הן... ואתה עצמך היית בדרשה זו, האיך תאמר שלא ידעת מחומר הענין, הבטיח האיש לפני בית דין של מעלה שילך ויודע לכל בני הקהילה את אשר אירע עמו, ויזהירם מכאן ואילך בעניינים אלו. אז יצא נקי מלפני הבית דין של מעלה, והי לחרדת אלוקים, עכ"ל.

כ. והעיקר שיזהר גם הוא בעצמו שלא לעבור על האיסור החמור, כי א"א שהוא יזהיר אחרים או אפילו רק את בניו הקטנים והם יראו שהוא עצמו עומד ושח דברי הבל וריק באמצע התפילה.

ידועה מליצת העולם, כי פעם עמדו אב ובנו הנער שהגיע למצוות (בן י"ג), אמר האב לבנו, הנה בעזהשי"ת בזה הלילה הינך נעשה 'גדול' ותכנס ללגיונו של מלך בקבלת עול תורה ומצוות... מהיום עליך לגשת לכל 'תפילה' כראוי וכיאות, לעמוד במקום אחד ולהתפלל בכובד ראש וחלילה מלשוח שיחה בטילה באמצע התפילה. שמע הבן, סבר וקיבל... בהגיעם לביהכנ"ס וכבר החל הבעל תפילה בהתלהבות קודש 'הודו לה' קראו בשמו'... והנה רואה הבן שאביו עדיין מדבר כל מיני שטויות עם 'חבריו' ל"ע... ניגש הבחור'ל אל אביו ושאלו, אבי מורי שליט"א, מתי יחול יום ה'בר מצווה' שלך...

כא. כה היה אומר הרה"ק רבי ייבי זי"ע (ספר מורא מקדש) בפסוק (שמות יד יד) ה' ילחם לכם – ויערוך מלחמתכם, ומתי, כאשר ואתם תחרישון – בעת התפילה.

באר הפרשה - פרשת בהר - גזירות

בהכרח הוא חושא ומחשיא אחרים, כי לא תעשה ביחודי כי אם בשנים, שנים מן הפחות שבהם, וא"כ חטא הרבים תלוי בו, והיותר מר לי מר, שהוא מזלזל בכבודו יתברך ויתעלה בפרהסיא בתוך קהל ועדה, ובאותן השעות הקדושות עצמן המיוחדות וקבועות להלל ולשבח וכו', עכ"ל (עע"ש אריכות דברים בזה).

שיהא זרעי וזרע זרעי - במעלת תפילת אבות על בנים
הנה ימים באים - יום ערב ראש חודש סיון (מוקדם),
וכתב השל"ה הקדוש (מסכת תמיד נר מצוה קלב) וז"ל,
לבי אומר שעת רצון לתפלה זו (תפילת השל"ה הנודעת)
בערב ראש חודש סיון, הוא החודש שבו ניתנה התורה,
ואז נקראים 'בנים' לה' אלוקינו, וראוי לישב בתענית
ביום ההוא הוא ואשתו, ויתעוררו בתשובה ויתקנו כל
ענייני הבית איסור והיתר וטומאה וטהרה וכל העניינים,
ויתנו צדקה לעניים הגונים... (ואף מי שקשה עליו התענית
בדור זה, מ"מ יקיים שאר הדברים האמורים כאן, וירוח לו).

באמת אמרו, כי בכל עת ובכל זמן מחובת האבות
להרבות בתפילה להצלחת הצאצאים בתורה
וביראת שמים^{כז}, אך הזמן גרמא, בימים שקודם קבלת
התורה, להרבות ביותר בתפילה ובתחנונים לזכות
לקבלת התורה, ושנהיה אנחנו וצאצאינו כולנו יודעי
שמך ולומדי תורתך לשמה, וכמו שכתב ה'פלא יועץ'

איתא בספר 'ווי העמודים' (פרק י') וז"ל, מזה ילמד כל
איש ואשה שיושבים בבית הכנסת שאין לדבר
שום שיחה בטילה (ומכ"ש) בשעת התפלה או קריאת
התורה שלא לדבר דבר של חולין ובעונותינו הרבים
עד מתי יהיה זה לנו למוקש שבכל עיר ועיר אין יכולין
למחות בעם, ונעשה להם כהיתר בעונותינו הרבים. ווי
להם ווי לנשמותיהם ואיך יעלו תפילותיהם למעלה,
והיא מלוכלכת במיני הצואים ואין קטיגור נעשה סניגור,
על כן מן הראוי שכל קהילה וקהילה מקום אשר דבר
המלך מלכו של עולם ודתו מגיע, יעמידו אנשים על
זה^{כח}, אשר ישניחו באיזמים רבים על המדברים^{כט}, ויביישו
אותם ברבים, ובוזה נראה כבוד ה' בארץ. וכל העם
ישמעו וייראו ולא יזידון עוד, ויתנו במתג ורסן עדיים
לבלום את פיהם בבית הכנסת מלדבר דבר של חול
ושיחה בטילה, עכ"ל.

איתא בהגהות לספר 'יש נוחלין' (פרק אוהרת התפילה אות
יב) לאביו של השל"ה הקדוש, וז"ל. והאלוקים
[לשון שבועה היא] בכל העבירות לא ראיתי כהנה
לרוע, כי מה יתרון לבעל הלשון, דבשאר העבירות
הגופניות, כגול וכעריות וכמאכלות האסורות וכיוצא
בהן, יצרו מתגבר עליו ומחשיאו לפעמים לרשע, לפי
שנפשו של אדם והנאות מחמדתן ומתאוה להם וכו',
אבל בזה אין יצרו מתגבר עליו וכו', ועוד בזה העבירה

כב. בעניין זה ביאר ב'פרדס יוסף' (מילואים והערות לפר וירא) מה שמצינו בגמ' (סוכה נא:) כי בבית הכנסת שבאלכסנדריא
שבמצרים היו יושבים 'זהבין' בפני עצמן 'נפחין' בפני עצמן וכן שאר בעלי אומנויות, שבכוונה תחילה סידרו כן
את המקומות, שהלוא כל אומן שונא בני אומנותו (תנחומא בראשית ח) וממילא לא יבואו לשוח ולדבר בביהכנ"ס שהרי
הם שונאים זה את זה...

כג. הרה"ק ה'מקור ברוך' מסערט ויז'ניץ זי"ע היה אומר במתק לשונו, אילו היה אחד מהמתפללים עומד ומכריז
בקול גדול בסיום ברכת 'ברוך שאמר', ברוך אתה ה' מלך מחולל בתשבחות, הרי מיד היה נשמע קול זעקה
ומחאה אדירה כנגד אותו חצוף וכופר המעז לומר כך, ועוד, בהיכלו של מלך... אם כן כיצד אנו מחשים בראותנו
אנשים מדברים זה עם זה ומחללים שמו הגדול בעת ה'תשבחות'...

כד. הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע היה אומר שאינו מבין היאך אפשר לאב הרוצה שיגדלו בניו בדרך התורה להישאר
בעיניים יבשות בשמו"ע. ואביו הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע העיד שאינו מחסיר אפילו 'שמו"ע' אחת מלבקש
ולהתפלל על בנו רבי אהרן, שכבר אז היה מפורסם כגדול וקדוש, ומה נענה אנו.

מעשה בבחור מבני חו"ל שלמד בישיבת 'שפת אמת' בעיה"ק ירושלים, בהיות הבחור בעל כשרון נפלא ומתמיד
עצום, נתחבב מאד אצל 'ראש הישיבה' דאז ה"ה הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע, והיה משתעשע עמו הרבה בדברי תורה.
פעם הגיע אבי הבחור מחו"ל ובביקורו בישיבה נכנס אל ראש הישיבה ושאלו על בנו ומצבו בלימודים, ענהו ראש
הישיבה בקצרה ובפשטות 'ב"ה הכל בסדר...' כדרך שעונים לאב השואל על בנו שהוא מן הבינונים בישיבה... משיצא
האב מחדרו של ראש הישיבה שמע מכל רבני ותלמידי הישיבה, אה, אתה אביו של פלוני, הרי ראש הישיבה אינו
פוסק מלהשתעשע עמו בדברי תורה... מכיון שכן, גברה פליאתו, מדוע ענה לו ראש הישיבה כל כך בקרירות ו'סתמא'
על בנו. שב האב להתדפק על חדרו של רה"י ושאלו מדוע הסתיר מע"כ, הרי שמעתי שבני מבחירי הישיבה.

(ערך עצרת) 'ומה טוב דבר בעתו, לשפוך נפשו בימים האלה ובזמן הזה שיזכה הוא ובניו לכתרה של תורה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות'.

גדול כוחה של תפילת אבות על בנים יי. ומפורשים הדברים ב'תנא דבי אליהו' (פי"ח) 'מעשה בכהן אחד, שהיה ירא שמים בסתר וכל מעשיו הטובים שהיה עושה היה עושה בסתר, והיה לו עשרה בנים מאשה

ענהו ראש הישיבה בסיפור מעשה שהיה. לפני ה'מלחמה' ריחפה על בחורי ישראל גזירת גיוס לצבאות פולין, כאשר נקרא אחי (מאמו שנישאה בזיוו"ש להרה"ק 'אמרי אמת' זי"ע, והיה לה בן יחיד מזיווג ראשון שגדל על ברכיו) הר"ר לייבל טימקין הי"ד להתייצב לצבא, נכנסה אמי הרבנית אל אבי הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע שיברך אותו שיפטר מהצבא, אך אבי השיב לה בקיצור 'השי"ת יעזור'. מכיוון שכן הייתה אמי יושבת ובוכה על מצבו של אחי, מה יעלה בגורלו ומה יהא בסופו הן ברוחניות הן בגשמיות, כי היה נראה שהיא עליו להתגייס ולשרת בצבא, ובפרט אחר שהרבי לא הבטיח לה ישועה. משראתה זקנתי אם אמי (אשת חבר של הרה"ק הרי"מ בידרמן זצ"ל) את צערה של אמי מיהרה ונכנסה אל אבי - חתנה ה'אמרי אמת' (אשר היה גם אחיה) והזכירה את צער אמי - בתה הרבנית החוששת מה יעלה בגורל בנה, נענה הרבי ואמר לה בניחותא ובהבטחה, אין כלל מקום לדאגה כי בוודאי לא יקחוהו לצבא. אחר זמן כשנודע לאמי שאבי הבטיח לאחותו (אמה) מפורשות שלא ילקח הבן לצבא, שטחה את פליאתה בפני אבי מדוע לא הודעתני מתחילה והיית חוסך ממנה הרבה צער ועגמת נפש, השיב לה אבי ה'אמרי אמת' א מאמע דארף וויינען... (אמא צריכה לשפוך דמעות על בניה).

בזה ביאר הרה"ק ה'פני מנחם' לאבי הבחור, שלכן לא רצה לשבח את הבחור באזני האב, כדי שימשיך לבכות ולהתפלל שיזכה בנו לחשק ואהבת התורה, ויתעלה מעלה מעלה בדרך התורה והיראה.

מין הבאר

ולעולם אל יתיימש אדם מלדפוק על שערי רחמים להצלחת צאצאיו, גם אם לדאבון לב נראה שהרחיק הבן הרבה הרבה ל"ע, עדיין ימשיך לשפוך שיח בפני בוחן ליבות, ובוודאי יעשו פירות. וכך מובא ב'מעשה איש' (ח"ה עמו קטו) שהגה"ק ה'חזון איש' זי"ע אמר פעם להגאון ר"י גאלינסקי על בן קיבוץ שחזר בתשובה, כי בזמן שאביו (של הבחור) החמיץ וירד מדרך הישר בכה אביו (של האב) בדמעות. וכלל הוא כי דמעות אינן הולכות לאיבוד (והשפיעו לכה"פ על נכדו).

ידוע שהגה"ק ה'חזון איש' זי"ע אמר (וכן היה מרגלא בפומיה של הגה"ק הסטייפלער זי"ע) דלפעמים נראה 'בחור' שאין לו טעם בלימוד, ולפתע ביום מן הימים נפתחים בפניו מעיינות החכמה, והוא מתחיל לעלות ולהתעלות בתורה ועבודה, והגורם לזה, כי לפני זמן היתה זקנתו בוכה בתפילתה בעת הדלקת נרות שבת 'וזכני לגדל בנים ובני בנים חכמים ונבונים אוהבי ה'...' ודמעות אלה נחסמו בשעתו על ידי קטרוגים ל"ע, והנה לאחר שנים כופר העוון ובטל הקטרוג, מיד עלו אותן הדמעות ופעלו בשמים שאכן יגדלו צאצאיה לתלמידי חכמים וכל מידה טובה המוזכרת בתפילה הנ"ל.

כה. הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל עמד בראשות ישיבה רבות בשנים, לימים שח הגאון כי תחת ידיו עברו דורות של תלמידים - אב בן ונכד, וגם משפחות שלימות של כמה וכמה אחים, וברבות השנים ראה כי לעתים יש משפחה שלימה של אחים מוצלחים ביותר זולתי אחד הנראה כ'חלש' יותר מכולם אם בלימודים או בשאר עניינים, וברבות השנים הבחין בדבר פלא - כי דייקא זה ה'חלש' יצא עפ"י רוב מוצלח יותר משאר אחיו ה'מוצלחים' וה'עילויים' בתורה (או לאידך גיסא בכל ענין אחר שפנה לעסוק בו). וביאור הדבר, בע"כ תאמר, שהוא בזכות הדמעות והתפילות ששפכו אביו ואמו, כי בדרך כלל על בן 'יוצא דופן' כזה מתפללים ושופכים דמעות יותר מעל שאר הבנים המצליחים, - ובלשונו ייאמר, על אחיו התפללו, ועליו בכו.

באר הפרשה - פרשת בהר - גזירות

לאלוקי, תעלה זעקתו עד לכסא הכבוד. אמר רב אבהו ג' אין הפרגוד (מחיצה שבין שכינה לצבא מרום - רש"י) ננעל בפניהם, אונאה וכו', ופירש"י (ד"ה אינו ננעל) להפסיד ראיתן מן המקום, אלא תמיד רואה אותם עד שיפרע.

דברים כדורבנות כתב ב'ספר החינוך' (מצוה שלח) בזה"ל, 'כמה אזהרות וכמה זירוזין שהזהירונו זכרונם לברכה בענין זה שלא להכאיב הבריות בשום דבר' ולא לביישם וכו' וראוי להזהר שאפילו ברמז דבריו לא יהי נשמע חירוף לבני אדם, כי התורה הקפידה הרבה באונאת הדברים, לפי שהוא דבר קשה מאד ללב הבריות, והרבה מבני אדם יקפידו עליהן יותר מן הממון, וכמו שאמרו ז"ל (ב"מ נט.) גדולה אונאת דברים מאונאת ממון, שבאונאת דברים הוא אומר ויראת מאלוקיך וגו'. ואי אפשר לתורה לכתוב כל פרט מהדברים שיש בהן צער לבריות, אלא כל אחד צריך להזהר כפי מה שיראה, כי השם ב"ה יודע כל פסיעותיו וכל רמיוותיו, כי האדם יראה לעיניים והוא יראה ללבב. וכמה מעשים כתבו לנו זכרונם לברכה במדרשים ללמד על זה מוסר וכו'. ונוהגת מצוה זו בכל מקום

עולמו, עכ"ל. הבט וראה כמה זכה אותו הכהן על ידי ששפך תפילות בעושר על צאצאיו.

לא תנו - חומר אונאת דברים

בפרשתן (בהר כה יז), 'ולא תנו איש את עמיתו ויראת מאלוקיך כי אני ה' אלוקיכם', ופירשו חז"ל (ב"מ נח:) באונאת דברים הכתוב מדבר^כ, עוד איתא שם בגמ', אמר רבי יוחנן משום רשב"י גדול (חמור) אונאת דברים מאונאת ממון שזה (באונאת דברים) נאמר בו 'ויראת מאלוקיך' וזה (באונאת ממון) לא נאמר בו ויראת מאלוקיך.

עוד אמרו שם, 'אמר רבי אלעזר הכל נפרע (הקב"ה מן האדם) ע"י שליח חוץ מאונאה' וביאר ב'שיטה מקובצת' כי לפעמים ה'מלאך' השליח נמצא רחוק, וכמו שאמרו בגמ' (ברכות ד:) 'מיכאל באחת גבריאלי בשמים אליהו בארבע', שאינם יכולים לעוף בפעם אחת אלא בכמה פעמים, אך באונאה נפרע הקב"ה בעצמו והפורענות ממחרת לבוא. עוד אמרו בגמרא, 'אמר רב חסדא כל השערים (של תפילה) ננעלו חוץ משערי אונאה' - היינו שהפוגע ומבייש את חברו, והלה זועק על כך

כו. ולא רק בהונאת 'דברים' דיברה תורה, אלא גם בהנהגתו - עקימת אף, ופנים זועפות יש להזהר. וכך כתב רבי אליעזר ממין מגדולי הראשונים, בספר 'יראים' (אות נא) כשם שיש אונאה בדברים כך יש אונאה ב'ענין רע' - שמראה לחברו פנים רעות. וכבר ביארו צדיקי הדורות לדורותיהם בלשון הכתוב (בראשית מט ו) 'כי באפם הרגו איש' כי פעמים סגי בעקימת האף (קרימען מיט די נאז) על פלוני כדי להרגו ולרצחו נפש.

עובדא הוה אצל המשגיח דפוניבז' הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל, שהיה חולה במחלה הנוראה, פעם ראהו אחד התלמידים שהינו עומד אל מול השפיג"ל (מראה) ובוחר ובודק היאך נראית הארת פניו וחיוכיו, התלמיד נבהל ונחרד למראה המחזה - שמא אירע לו או לדעתו משהו... משהבחין המשגיח בפליאתו של התלמיד, אמר לו הנה כתיב ב'יראים' ה"ל שיש איסור אונאה כשמראה פנים רעות, ומאחר שהמחלה היא בפניו (בשיניים), הנני חושש שהרואה לא יבין שפני הרעות הוא מחמת המחלה ל"ע, על כן הנני עומד לפני השפיג"ל לראות באיזה אופן אוכל להעמיד פנים שוחקות לכל רואי.

כז. מעשה בבחור משיבת חברון שבמשך איזה תקופה היה ישן בביתו של הרבי ר' שלום'קה, בלילה קודם שכבו על משכבו ביקש מרבי שלום'קה שיעירו למחרת היום בשעה שש בבוקר, אך הרבי אמר לו שלא יוכל להעירו באותה שעה, למחרת היום משהקיץ הבחור הבחין שהרבי כבר עסוק זה מכבר על התורה ועל העבודה. משפנה יום שוב פנה הבחור וביקש מעמו שיקיצו משנתו למחרת היום, אך גם עתה מיאן אותו צדיק ואמר שלא יוכל למלא אחר בקשתו זו, למחר הבין הבחור שלא מקרה הוא, אלא הרבי אכן משכים קום זמן ארוך לפני השעה שש, ובכלל הסתפק האם הוא עולה על יצועו ומכל מקום איננו מסכים להקיצו משנתו, לעת ערב חזר הבחור וביקש בשלישית את הרבי שיקיצנו ושוב סירב הרבי, שאלו הבחור, מדוע אין הרבי מסכים להעירני שאקום לעבודת הבורא. מיד נתן לו הרבי מעות, ואמר לו, הא לך מעות, וקנה בהם שעון מעורר, אך אני, איני מסוגל להעיר יהודי משנתו, כי אף שלאחר הקימה נהנה המתעורר והריהו גם מכיר טובה למי שהקיצו, מכל מקום ברגע הראשון שהנו מתעורר משנת ישרים הוא מצטער על כך, ואיני מסוגל לצער אדם מישראל.

ולדידן, אף אם אנו מסוגלים להעיר יהודי (כאשר הישן ביקש מאתנו), מכל מקום עלינו לעורר עצמנו בשום לב למנוע כל צער מכל בר ישראל בכל אופן שהוא.

ובכל זמן, בזכרים ובנקבות, ואפילו בקטנים^כ ראוי להיזהר שלא להכאיב בדברים יותר מדאי, וזולתי במה שצריכין (הקטנים) הרבה כדי שיקחו מוסר, ואפילו בבני ובנותיו ובני ביתו של אדם. והמיקל בהם שלא לצערן בעניינים אלה ימצא חיים ברכה וכבוד. ועובר על זה והכאיב את חברו בדברים, באותן שפרשו חכמים ז"ל

עבר על לאו זה, אבל אין לוקין עליו לפי שאין בו מעשה. וכמה מלקיות מבלי רצועה של עגל ביד האדון המצווה על זה, יתברך ויתעלה^{כז}.

וכבר איתא בגמ' (סוטה י:), 'אמר רבי יוחנן משום רשב"י נוחל לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים^{לא}, מנל

כח. פעם שהה ילד קטן בחדרו של הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע והיה הלה מקפץ ומכרכר כדרך הקטנים, הרעש הפריע לסובבים ופנה אליו אחד מהנוכחים ופקד עליו שיפסיק מלהשתובב, ואמר לו אם לא תפסיק אספר למלמד שלך... ה'חזון איש' נחרד ואמר לו, הרי יש לילד צער מדברים אלו, ונמצאת עובר על 'לא תונו איש את עמיתו'... (מעשה איש ח"ה עמו' מ).

כט. מעשה נורא סיפר 'המשגיח' הגה"צ רבי יחזקאל לעוויןשטיין זצ"ל, באחת הערים בחו"ל היתה ישיבה בביהמ"ד של בני העיר (כי לא היה להם מקום אחר), הכל הסכימו לכך מלבד אחד מגבאי ביהכ"נ, ועל כן לא נתן להם מנוח, בכל עת היצר את צעדי הישיבה ותלמידיה, ניסה בכה ובכה, עד שבאחד הימים הוציא את כל התלמידים מבניין ביהכ"נ... ומחוסר מקום ראוי להם בתוך העיר הם מצאו את עצמם מחוץ לעיר, תרים אחר מקום עבור הישיבה. שנים רבות היה רבי יחזקאל מתעניין בכל עת מצוא מה נעשה ונשמע אצל אותו גבאי, ברצונו לדעת מה עלה בגורלו... לימים פגש באחד מתושבי העיר, והלה סיפר לו שהגבאי שבק חיים לכל חי, ואמר שלבו נדם באמצע התפילה... והנה בדרך כלל מוציאים את הכהנים כשקורה מעשה כזה בכדי שלא יטמאו, אך מאחר שנפטר בדיוק באמצע 'ברכת כהנים', על כן נטלו את המת ובמהרה השליכוהו מחוץ לביהכ"נ, ואמר ר"י שכל השנים תמה לראות כיצד יעשה הבורא מדה כנגד מידה, ועתה שמע שאכן כך הוה...

וכבר כתב הרמב"ם בפ' המשניות על המשנה (אבות ב' ו') 'אף הוא ראה גולגולת אחת שצפה על פני המים, אמר לה על דאָטפֿת אָטפּוף, - וזה דבר הנראה לעין בכל עת ובכל זמן ובכל מקום. הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע היה אומר כי תיבת 'והכהו' נקראת ביושר והפוך, כי עפ"י הרוב המכה לאחרים שב ומקבל בעצמו מכות (הפני מנחם, ח"ב עמו' תעה).

פעם נכנס אליו אב שבכה לפניו כי לבנו הקטן יש איזה כתם בפניו, וחבריו פוגעים בו ומתלוצצים עליו, והילד נפגע ובוכה מרורות מכאב הפגיעה, נענה ואמר, ילדים צריכים לדעת שהם משחקים באש מסוכנת, והם עלולים לשלם על כך ביוקר. ובעצמו התקשר אל המלמד שידבר על כך לפני תלמידיו, ויאמר להם את דבריו הנ"ל (שם).

מִן הַבָּאֵר

פעם אמר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע, דעו כי רוב הצרות המתדפקות כאן בחדר, שורשם בעבירות של בין אדם לחברו מימי הנעורים.

עוד אמר, עיקר העסק שהגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע עשה סביב עניני לשון הרע, לא היה מחמת רוב רחמיו על ה'נפגעים', אלא משום חמלתו על ה'פוגעים', שבמו ידיהם הורסים את חייהם (שם).

ל. בעלי המוסר דייקו בלשון חז"ל שלא אמרו חייב אדם להפיל עצמו לכבשן האש, אלא נח לו לאדם, והיינו טעמא, כי הנה הדבר ברור ופשוט שאם יעמידו בפני אחד שני כבשני אש, אחד גדול הבוער עד לב השמים, ומשנהו כבשן קטן, ויכריחו אותו להיכנס לתוך אחד מהם, שבוודאי יהא 'נח' לו להיכנס לכבשן הקטן מאשר להפיל עצמו לכבשן הגדול... כך 'נח' לו לאדם להפיל עצמו לכבשן האש בהאי עלמא (אש קטנה) מאשר לשרוף עצמו באש הגדולה והחזקה על ידי שילבין פני חברו ברבים...

לא. מעשה היה לפני כמה שנים באיש נכבד זקן ושבע ימים שהיה משמש כל ימיו כ'בעל תפילה' נפלא בביהכ"נ הסמוך לביתו, והנה עבר האיש 'אירוע מוחי' (סטראק) ל"ע, ומשחזר מעט לעצמו חזר להתפלל בביהכ"נ, וגם ניגש מעצמו לפני העמוד להתפלל, אך דא עקא, שלרגל מצבו היה מתבלבל נוראות ובחזרת הש"ץ (במנחה דשב"ק) מתחיל 'אתה אחד' ומיד 'רצה' וכיו"ב, ורבו האנשים שפסקו מחמת כן להתפלל באותו ביהכ"נ, עד שפרצה מריבה נוראה בין המתפללים

באר הפרשה - פרשת בהר - גזירות

שיתרחש להם אותו הנס והמים יהפכו עבורם לחומה, ענה להם רבי פנחס מאן דידע בנפשיה דלא אקיל לבר נש מישראל מן יומי יעבור - כל מי שיודע בעצמו שלא פגע ביהודי מימיו, ראוי הוא שיבקע הנהר בזכותו ויכול לעבור את הנהר^{לד}, כי אין ערוך לגדלותו ולרוממותו.

יה"ר שנשמע ונתבשר בשורות טובות ישועות ונחמות, ונוכה להנצל מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה ולבנים חיים וקיימים, ונאמר אמן.

מתמר' לב שלא גילתה על יהודה אלא אמרה אם יודה וכו' לג.

ו'מידה טובה מרובה', כמה גדול שכרו של המונע עצמו מלצער את רעהו, וכמו שמצינו בירושלמי (דמאי פ"א ה"ב) על רבי פנחס בן יאיר שהיה צריך לעבור בנהר גינאי, עמד וציווה למים שיפנו לו את דרכו, ואכן המים נערכו כמו בקריעת ים סוף, ורפב"י עבר את הנהר ביבשה בתוך הים. שאלוהו תלמידיו, האם גם הם ראויים

כדת מה לעשות באיש, הפנו את השאלה להגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, וזו הייתה תשובתו, היות שכל חיותו של איש במצב כזה אינו אלא מהתפילה לפני העמוד, והרי התפילה מדרבנן היא, לעומתה האיסור לצער איש מישראל הוא מדאורייתא, בוודאי אין לצערו לביישו ולהכלימו, ועליהם לתת לו להתפלל לפני העמוד, אף שכך נראית תפילתו... פעם ערך הבארון ראטשילד 'קידוש' לכבוד ה'שמחה' שהייתה במעונו, אל הקידוש הוזמנו הרבה מבני ישראל בראשות מאורי וגדולי הדור דאז, ויהי בהיכנסם לאולם הגדול לא מצאו על השולחנות הערוכים רק יין וגביעים לקדש בהם, ולא ידעו כיצד יקדשו, שהרי 'אין קידוש אלא במקום סעודה' (פסחים קא). כיצד יקדשו מבלי 'מזונות' על השולחן... והנה הופיע הבארון במלוא הודו ותפארתו ולידו ישב הגאון הגדול רבי חיים עוזר צוק"ל, נטל הבארון את הגביע בידו קידש על היין בברכת בפה"ג, ולאחמ"כ בירך 'בורא מיני מזונות' על הגביע ואכלו. ונתברר לכל כי הגביע הוא בעצמו 'בר אכילה' והוא ה'מזונות' כדי לצאת ידי קידוש במקום סעודה, לאחמ"כ כיבד הבארון את הגר"ע שיקדש על היין, הגר"ע מילא את ה'כוס' נטלו בידו והחל מתעמק במחשבותיו למשך זמן, עד שפתח וקידש עליו, ובירך בורא מיני מזונות על הכוס ואכלו... משיצא שאלוהו מקורביו, ילמדנו רבינו, במה התעמק כשהחזיק בגביע בידו ולא קידש מיד... ענה הגר"ע, נתעוררתי לחשוב כיצד אחזיק מזונות בידי ואקדש על יין, והרי את הפת יש לכסות 'שלא יראה הפת בושתו' (עיי' או"ח רע"ט) ואף אם ב'מזונות' רבו המנהגים, מ"מ כשהנני אוחזם בידי וודאי יש לחשוש שלא יראו בושתם, שוב חזרתי לחשוב, אם לא אקדש יתבייש הבארון ראטשילד, על כן אמרתי - מוטב שיראה ה'מזונות' בושתו ולא ראטשילד (קובץ ישורון שנת תרע"ב).

לב. אגב אורחא, כך פירש הגה"צ ר' יעקב עמנואל קופל זצ"ל (חתן הרה"ק הדברי ישראל ז"ע, בספרו אמת ליעקב) בדרך הלצה את הפסוק 'את כספך לא תתן לו בנשך' (כה לז), גיב איהם נישט קיין געלט מיט א ביס [אל תתן לו כסף עם נשיכה], רק בדרך כבוד.

לג. הגה"ק מאוסטרובצא זי"ע היה אומר, שהרבה יש להתבונן בלימוד זה, שאם יהודה לא היה מודה שהוא עשה את המעשה, היו מוציאים להריגה את תמר עם שני עובריה גם יחד, ואף על פי כן העדיפה להפיל עצמה לכבשן האש ולא להלבין ברבים את פני מי שמסכים שיהרגו שלשה נפשות בישראל - בכדי לשמור על כבוד עצמו, היש לך... גדול מזה... ודייקא ממעשה זה למדו חז"ל 'נח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים', כי כ"כ גדול חומרת הדבר...

לד. ידוע המעשה בתלמידו של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, שהיה נזהר עד מאד בכבוד הבריות ומימיו לא נגע ולא פגע באיש יהודי, בין בגופו בין בממונו. לימים חלה החסיד ונטה למות, טרם עזבו את העולם בא אליו רבו ובקשה בפיו, שיתן לו תקיעת כף ויתחייב לו שלאחר עלותו השמימה יחזור אליו ויספר מה עלה בדינו. לאחר פטירתו חזר ובא התלמיד אצל רבו וסיפר, הנה בשעה שנפשי יצאה ממני לא הרגשתי צער מיתה כלל, אלא היה נדמה לי שהנני נרדם ושינה יורדת על עיני תנומה על עפעפי, לאחר מכן כשנטלו את גופי והורידוהו על גבי הרצפה כדרכם של מתים, הרגשתי בעצמי שהנה מורידים אותי בכדי לחמם מעט את גופי הקר, ואף בשעה שנטלו ונשאו אותי ללוות את גופי בדרכי האחרונה לא ראיתי זאת כי אם כיציאה בעלמא לשאוף אוויר צח. כך שעד לרגע של סתימת הגולל לא שיערתי כלל שכבר אינני בין החיים. ברגע שנסתם הגולל והבנתי שמת אנכי תיכף רצו מלאכי החבלה להגיע אלי ולעשות בי שמות כי הלא אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. אך מכיוון שמעולם לא פגעתי מאחד מישראל מיהרו מלאכי השרת מלאכי עליון, ולקחו אותי עמם מיד אל עבר מקומי הרם בגן עדן מקדם. עד כדי כך גדלה מעלתו של הנזהר בכבוד אנשים מישראל.

ישקו העדרים

ומקדשי תיראז אני ה' (בהר בו ב)

מעשה שהיה בעיר אוסטראה [כמה שנים בטרם הגיע מהרש"א לכהן פאר כמרא דאתרא, ושימש אז אחד מחכמי הדור כרב העיר], בימים ההם פרצה מגיפה נוראה בעיר ומדי יום ביומו היו מתים בחורים וגם בתולות זקנים עם נערים רח"ל, לנוכח 'עת צרה היא ליעקב' גזר הרב שיתכנסו כל תושבי העיר לביהכנ"ס בצום ותענית, ויתפללו אל ה' לקרוע ולבטל את הגזירה הנוראה, ובד בבד ביקש מכל בני הקהילה שאם יודעים על אחד מבני העיר שהרע מעשיו וחושבים שמא בעטיו באה עליהם הרעה הזאת, יבואו להגיד לו, כדי שיוכל לתקן את הצריך תיקון, ועי"ז ישוב חרון אף ה' מעליהם.

בלילה ההוא באו שני אנשים אל בית הרב, וסיפרו לו שפלוני היושב לצידם בביהכנ"ס פסק לאחרונה מלבוא לביהכנ"ס, ועל כן התחקו אחר מעשיו וראו שבחצות הלילה הוא קם משנתו, מדליק את הנר בעששית ויוצא לבדו אל היער הסמוך, ומסתמא עושה שם דברים ומעשים אשר לא יעשו ומי יודע אם לא בגינו סובלים כל אנשי העיר. הודה להם הרב, אלא שהוסיף לומר, שעדיין היהודי בחזקת כשרות עד אשר יתבררו הדברים לאשורם, ועתה אין כאן אלא ספק דלמיחש מיבעי, וצריך לברר את מעשיו עד תומם, ויצו הרב על האנשים שבלילה הבעל"ט כשישמעו קול רעש קימה מביתו יבואו לקרוא לו והוא ילך יחד עמם לאחריו האיש לבדוק מה מעשיו במעמקי היער.

ויהי בחצי הלילה כשישמעו השניים ש'החשוד' קם כדרכו ממיטתו מיהרו לקרוא למרא דאתרא שהגיע תיכף לשם, וילכו שלשתם לאחריו האיש ונכנסו בעקבותיו בעובי היער בחושך ואפילה, בתוך כדי הילוכם התחילו השנים לרעוד מרוב פחד, וכששיניהם דא לדא נקשן ביקשו מהרב שיניח להם לחזור לביתם כי מתפחדים המה להמשיך בדרך סכנה זו, אך הוא נזף וגער בהם על שאינם מסיחים דעתם מצרכי עצמם כאשר חיי כל בני העיר נתונים בסכנה גדולה, ואיך לא יחרפו נפשם עבור אחיהם להצילם ולפדותם מבאר שחת בדרישה וחקירה על מה עשה ה' ככה להענישם במגיפה כזאת, ואכן, השניים התחזקו ברוחם והמשיכו ללוות את רבם וללכת אחרי האיש.

עד שהגיע האיש למחוז חפצו ועמד מלכת, גם השלושה בעקבותיו עמדו במרחק מה והנה הם שומעים ש'החשוד' התחיל בעריכת תיקון חצות בבכיה נהי ויללה על חורבן בית המקדש, ולפליאתם שמעו עוד קול אחר הבוקע ועולה בבכי עמו יחד, וכה ישב ובכה לזמן מה ואח"כ שב על עקבותיו ויצא מן היער, בצאתו מן היער עיכבו הרב וגילה לו שעקב אחריו מפני החשש, אך עתה ברור לו שצדיק גמור הוא ורק הסתיר את מעשיו מעין רואים, אולם שאלה אחת לי, 'קולו' של

ישקו העדרים

מי בכה עמכם יחדיו, בתחילה לא רצה ה'צדיק נסתר' להשיב על השאלה, ורק אחרי שגזר עליו הרב בגזירת מרא דאתרא שיגלה לו מי הוא, נענה וגילה, שזה היה קולו של ירמיה הנביא, כי זה לו עידן ועידנים שהוא עורך כאן 'תיקון חצות' וגרם בזה נחת רוח עצומה בשמים ממעל, ומן השמים גמרו אומר לשלוח אליו את ירמיה הנביא שהיה מקונן בימי החורבן, לבכות גם היום יחד עמו על חורבן בית מקדשינו ותפארתנו.

כשמוע כן הרב התחנן בפניו הרב - שירחם על בני העיר ויפעל לביטול המגיפה, שהרי יש לו עסק בנסתרות ובידו לשאול את ירמיה הנביא על מה יצא הקצף, ואיך הוא מעלים עיניו מצרותיהם ואינו פועל להשיב חרון אף ה', נענה הצדיק נסתר והשיב, שיבוא מחר לבית המדרש ושם יסביר להם הכל.

מיד מיהרו השנים שליוו את הרב להודיע לכל בני העיר, שעל כל בני העיר להתאסף למחרת היום בבוקרו של יום בביהמ"ד, ושם ישמעו את סיבת הגזירה הנוראה המרחפת עליהם, וידעו מה עליהם לתקן.

ויהי ממחרת הגיעו כולם לביהמ"ד אך האיש בושש מלבוא, לפיכך ציוה הרב שיתחילו להתפלל ולומר פסוקי דזמרה, לא עבר זמן רב והנה נכנס הצדיק הנסתר עטור בטלית ותפילין וכל מראהו אומר קדוש, וכאשר ראו אותו המתפללים התעלפו כמה מהם על מקומם, ונפלה במקום בהלה גדולה, אחר התפילה ניגש אליו הרב ותמה בפניו מה גרם לאנשים להתעלף, השיב האיש הלא עטור אני בתפילין ומקרא מלא דיבר הכתוב (דברים כה י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך...' תמה הרב ושאל, הרי גם שאר המתפללים היו עטורים בתפילין, ומדוע רק התפילין של מע"כ הטילו מורא ופחד גדול כ"כ... ויען הצדיק ויאמר, שלא נאמר 'וראו ממך' אלא למי שנזהר בהם כראוי שלא להסיח דעת ולא להשיח בהם שיחה בטילה. גם תדעו שעל בני העיר לזיזת בכבוד בית הכנסת ולא לשוח שם דברים בטלים ובפרט בעת התפילה, וזוהי סיבת המגיפה שתקפה את העיר, על שמשיחים באמצע התפילה ללא חת, ואכן, רק מחמת זה הפסקתי באחרונה לבוא לבית הכנסת שבכאן. אמנם, אם תקבלו עליכם מהיום והלאה להיזהר באיסור זה לא ישמע עוד שוד ושבר בגבולנו, וכך הוה, שתיקנו תקנות קבועות שלא לדבר בביהמ"ד, והמגפה נעצרה. לימים חרטו על כותלי ביהמ"ד לדורות עולם את כל סיפור הדברים כהווייתו, ואיך ניצלו מן המגיפה על ידי שקיבלו על עצמם להשגיח ולהקפיד ביותר שלא לדבר בעת התפילה, ובכל עת שהגיע אורח לבית הכנסת שלא ידע מגודל הקפדתם שלא לדבר בביהמ"ד ובפרט בעת התפילה היו המתפללים מוליכים אותו אל הטבלא ומבלי שיפסיקו בדיבור הראוהו את הכתוב בטבלא, וישמחו כי ישתקו.